

АРХІТЕКТУРА

DOI <https://doi.org/10.32782/naoma-bulletin-2024-1-2>

УДК 72.038.6

ORCID ID: 0000-0003-2009-1491

ORCID ID: 0009-0008-2940-4478

Анатолій Давидов

*кандидат архітектури, доцент,
завідувач кафедри архітектурного проектування
Національна академія образотворчого
мистецтва і архітектури
anatoliy.davydov@naoma.edu.ua*

Галина Лавриненко

*здобувачка вищої освіти другого
(магістерського) рівня
факультет архітектури
Національна академія образотворчого
мистецтва і архітектури
galina.lavrynenko@naoma.edu.ua*

ПРО АТРАКТИВНІСТЬ В АРХІТЕКТУРІ ПОСТМОДЕРНІЗМУ

Анотація. *Мета статті* – визначити ознаки явища атрактивності в архітектурі постмодернізму; систематизувати й класифікувати архітектурні прийоми постмодернізму, що надають архітектурі ознак атрактивності; проаналізувати досвід і філософське підґрунтя постмодерністської архітектури; розглянути видатні об'єкти світової й вітчизняної архітектури (споруди у Києві та Дніпрі), створені для збагачення міського простору, їхні атрактивні особливості й типологічні ознаки. *Методи дослідження* передбачають збір та аналіз літературних, наукових та проєктних джерел, що догичні до нашої теми, та спираються на розуміння атрактивності архітектурних споруд як об'єктів, що можуть впливати на покращення міського простору. *Результати.* У дослідженні визначена авторська інтерпретація терміна «атрактивність» в архітектурі, розкрито його значення і походження. Зазначено, що основною метою атрактивної архітектури є привертання уваги й зацікавленості споживачів (мешканців або гостей міста). Також доведено, що саме основні цінності архітектури постмодернізму породжують атрактивність архітектурних об'єктів. Зроблено спробу систематизувати і класифікувати архітектурні об'єкти за принципом використання різних архітектурних прийомів, які надають об'єктові рис атрактивності. Проаналізовано проєкти відомих світових архітекторів, а також вітчизняних будівничих. *Висновки.* Встановлено, що атрактивність архітектурного образу будівлі є фундаментальною характеристикою, ознакою застосування принципів постмодернізму, яку необхідно вивчати і враховувати під час проектування експозиційних об'єктів і комплексів. Розкрито причини недоречності надання атрактивних рис деяким спорудам, що призводить до втрати цілісності та сенсу середовища.

Ключові слова: атрактивність, постмодернізм, стиль, плюралізм, образ в архітектурі, рекреаційна архітектура, атрактивна архітектура.

Anatoliy Davydov

*PhD in Architecture, Associate Professor,
Head of the Department of Architectural Design
National Academy of Fine Arts and Architecture
anatoliy.davydov@naoma.edu.ua*

Halyna Lavrynenko

*Second-Year Student
of the Second (Master's) Level of Higher Education
Faculty of the Architecture
National Academy of Fine Arts and Architecture
galina.lavrynenko@naoma.edu.ua*

ON ATTRACTIVITY IN THE POSTMODERN ARCHITECTURE

Abstract. *The purpose of this article is* to determine the signs of the phenomenon of attractivity in postmodern architecture; to systematize and classify architectural techniques of postmodernism, which give architecture a sign

of attractivity; to analyze the experience and philosophical foundations of postmodern architecture; to consider outstanding architectural objects around the world (including buildings in Kyiv and Dnipro), created to enrich the urban space, and look at their attractive and typological features. **Research methods** involve the collection and analysis of literary, scientific and design sources related to our topic and based on an understanding of attractivity of architectural structures as objects that can influence the improvement of urban space. **Results.** The research defines the author's interpretation of the term "attractivity" in architecture, reveals its meaning and origin. It is noted that the main goal of attractive architecture is to attract the attention and interest of consumers (residents or guests of the city). It has also been proven that the main values of postmodern architecture create the attractivity of architectural objects. An attempt was made to systematize and classify architectural objects according to the principle of various architectural techniques that are used to give the features of attractivity to an object. The projects by famous architects around the world and Ukraine were analyzed. **Conclusions.** It has been established that the attractivity of a building's architectural image is a fundamental characteristic, a sign of the application of the principles of postmodernism, and it must be studied and taken into account when designing exhibition objects and complexes. The reasons for the inappropriateness of providing attractive features to some buildings, that leads to the loss of the integrity and meaning of the environment, are revealed.

Key words: attractivity, postmodernism, style, pluralism, architectural image, recreational architecture, attractive architecture.

Постановка проблеми. Проблемне поле дослідження визначене недостатністю вивчення теми естетичного аспекту атрактивності архітектурного простору в сучасній теорії архітектури. Відсутня систематизація й класифікація архітектурних прийомів, які впливають на атрактивність об'єкта. Тема створення архітектурних форм з урахуванням атрактивності як своєрідного інструмента виразності, який може посилювати сприйняття об'єкта архітектури як артоб'єкта, також відсутня. Важливою проблемою залишається відповідність або невідповідність архітектури навколишньому середовищу. Тема ролі атрактивності в архітектурі сьогодні набуває особливої актуальності через те, що в сучасному архітектурному процесі досі послуговуються принципами постмодернізму.

Постмодернізм (фр. *postmodernisme* – після модерну) в архітектурі – це напрямок, що виник у 1960-х роках як реакція на суворість, формальність та мінімалістичність архітектури модернізму. Основою стилю стає плюралізм у виборі мови діалогу архітектора зі споживачем. Неоднозначність трактування архітектурних форм призводить до різного ефекту впливу на емоційний стан глядача.

Особливості стилю позначаються і на зовнішньому вигляді будівель. Практично всі вони гібридні – фасади не відповідають внутрішньому наповненню. Їх часто називають кітчевими через надмір кольорів і нестандартних геометричних форм [1]. Саме така незвичайність надає об'єктам постмодернізму рис атрактивності.

У звичному розумінні атрактивність (лат. *attrahere* – приваблювати) вважалась завданням рекреаційної архітектури. Щоб створити незвичайне середовище для відпочинку на природі, архітектори формували образи готелів,

використовуючи природні об'єкти як безпосередні прообрази (впізнавані елементи ландшафту, рослини). Невід'ємною частиною розвитку будь-якого міста має бути система туристської атрактивності, тобто привабливості міста. До атракторів можна віднести об'єкти показу, створені цілеспрямовано, а також ті, що пов'язані з культурно-історичною спадщиною (пам'ятки архітектури, музеї, галереї тощо). Атракція стала основою архітектури таких міст, як Лас-Вегас, Макао, де можна знайти безліч прикладів образних «підробок», таких як готелі у вигляді існуючих знакових міст, або ж у вигляді фруктів тощо (курортний комплекс «Венеційський Лас-Вегас» у Лас-Вегасі, США та Grand Lisboa в Макао, Китай – готель-казино у формі ананаса).

Аналіз останніх досліджень і публікацій. Зараз існує чимало теоретичних досліджень, що стосуються явища постмодернізму в архітектурі.

Так, варто назвати Ч. Дженкса (Charles Jencks), американського архітектора, який стояв біля витоків і розробляв теорію постмодернізму у сучасній архітектурі та його працю «Іконічні будівлі» («The Iconic Building») [2], де атрактивну архітектуру визначено як пошук рівноваги між «явними знаками» і «прихованими символами», тобто такими формами, що запам'ятовуються, і образами, які вони створюють. Ч. Дженкс твердив, що у світі, який стає все більш різноманітним, будівлі перетворюються на «ікони» завдяки множинності, а часом, і загадковості смислів архітектурного образу будівлі.

Ще однією фундаментальною роботою Ч. Дженкса є «Нова парадигма в архітектурі. Мова постмодернізму» («The New Paradigm in Architecture. The Language of Post-Modernism») [3], де автор акцентує увагу на історії комп'ютерного

дизайну як новому способі створення архітектурних об'єктів, що будуть відкриті для діалогу з користувачами і ґрунтуватись на неоднорідності міст і їхньої культури.

Праця одного з основоположників постмодернізму Р. Вентурі (R. Venturi) «Складності і протиріччя в архітектурі» («Complexity and Contradiction in Architecture») [4] – є теоретичним підґрунтям цього архітектурного напрямку. Книжка присвячена пошукові протиріч в архітектурі модернізму, автором переглянуті його ідеали й звернута увага архітекторів на попарт. Р. Вентурі виокремлює основні риси постмодерної архітектури – декор як функцію; еkleктизм, що базується на прямому цитуванні різноманітних джерел в одному творі; іронічне переосмислення модернізму; двозначність форм; програмно-алогічне застосування класичних форм.

Важливою є робота британського архітектора, критика й історика архітектури К. Фремптона (Kenneth Frampton) «Сучасна архітектура: критичний погляд на історію розвитку» («Modern Architecture: A Critical History») [5]. Автором досліджено розвиток архітектури ХХ ст. від витоків до сучасності, зокрема, описано появу напрямку постмодернізму.

Досить інформативними й цікавими є дотичні до нашої теми статті сучасних українських архітекторів і мистецтвознавців, зокрема, О. Рославець [6], О. Олійник [7], Б. Черкеса і С. Лінди [8], М. Гнілоскуренко [9], О. Криворучко [10].

Так, у книжці О. Рославець «Руйнування образу. Про деякі тенденції сучасного зарубіжного мистецтва» [6] розкриті витoki попарту, який став провісником постмодернізму в мистецтві, зокрема кітч в архітектурі, проаналізовані прояви цього явища. Великі розділи присвячені комерційній складовій мистецтва.

У дисертаційному дослідженні молодого науковиці М. Гнілоскуренко «Принципи формування інтерактивної рекреації в історичному середовищі міста» [9] висвітлено проблему використання історичного середовища міста з метою формування системи інтерактивної рекреації, тобто створення динамічного потенціалу міської забудови.

Дисертація О. Криворучко «Суть і місце деконструктивізму в архітектурі ХХ століття» [10] присвячена розкриттю сутності деконструктивізму в архітектурі, його ідейним принципам. У цьому дослідженні важливим є результат аналізу деконструктивістських та псевдо-деконструктивістських об'єктів у будівельній практиці України.

Отже, у процесі дослідження доходимо висновку, що є чимало джерел, присвячених архітектурним стилям, зокрема постмодернізму, проте майже немає робіт, які б порушували питання атрактивності в архітектурі постмодернізму.

Виклад основного матеріалу. Зважаючи на те, що постмодерністська архітектура і власне постмодернізм вперше з'явилися у США та європейських країнах, аналіз явища розпочнемо з досвіду закордонних архітекторів, а конкретніше – з площі Італії (Piazza d'Italia) (іл. 1).

Іл.1. Площа Італії (Piazza d'Italia). Новий Орлеан, США. (Арх. Ч. Мур). 1978. [11]

В Новому Орлеані (США) ця площа, спроектована видатним американським архітектором Ч. Муром (Charles Moore), визнана шедевром архітектури ще до завершення свого будівництва у 1978 році. Вона стала символом постмодерністського мистецтва. Невеликий за площею ансамбль містить повний набір класичних форм і прийомів, починаючи з циркульної площі у центрі, колонад, фонтанів, урочистих написів і закінчуючи триумфальною аркою. Усе це осучаснено використанням новітніх матеріалів, неоновим підсвічуванням та забарвлено абсурдистською іронією – іонічні капітелі виготовлено з нержавіючої сталі, декоративне листя аканта створено струменями води, маскарони зображують самого архітектора Ч. Мура. Яскраві поєднання кольорів, елементи, вирвані з контексту, мали провокативний характер. Очікувалося, що Площа Італії справлятиме враження своєрідного ефекту неочікуваності, який притягуватиме туристів до загалом пересічного припортового району Warehouse District. Передбачалося, що створення площі сприятиме залученню інвестицій для відновлення району. Однак проєкт так і не було реалізовано у повному обсязі, тому бажаного результату досягти не вдалося. Ансамбль площі став поступово занепадати й перетворився на «постмодерністську руїну». На початку 2000-х рр. площу було реставровано, також частково вирішено проблеми її середовища,

налагоджено інфраструктуру. Після цього місце почало оживати й виконувати передбачену для нього функцію атрактивності.

Наступним прикладом постмодерністських підходів до формоутворення, що також має яскраво виражені прояви кітчю, є споруда готелю авторства одного з найоригінальніших американських архітекторів сучасності М. Грейвса (Michael Graves) (іл. 2). Збудована на замовлення компанії «Дісней Ворлд» («Disney World»), вона містить комерційні концепції світу Волта Діснея (Walt Disney), вільно інтерпретує образну складову мультфільмів компанії.

Іл. 2. Готель «Лебідь» (Дісней Ворлд). Орlando, США. (Арх. М. Грейвс). 1990. [12]

Планування готелю базується на класицистичних принципах – симетрія, циркульні зали зібрань, регулярний парк, суворість типології. Основний об'єм – 12-поверхова ширма з аروحним силуетом і два 7-поверхові блоки – рясно оздоблені іронічною декорацією: 16-метрові скульптури лебедів, триповерхові мушлі, встановлені на даху, гігантські блакитні хвилі на рожевій стіні тощо. В інтер'єрах, позначених ортогональною симетрією, також панує подібна бутафорія: металеві й картонні пальми, гіпсові папуги і пейзажі на стінах. Загалом споруда, поєднуючись з навколишнім середовищем, відповідає своєму призначенню – привертати увагу та вразити відвідувачів парку розваг «Дісней Ворлд», створити в них ілюзію перебування у фантастичному безтурботному світі казок Діснея. Готель «Лебідь» – це яскравий приклад постмодерністської архітектури з ознаками атракції.

Яскравим зразком постмодернізму є також оригінальна архітектурна споруда «Будинок-бінокль» (Binoculars building, Лос-Анжелес, США) (іл. 3), авторства Ф. Гері (Frank Gehry) – канадсько-американського архітектора, відомого апологета постмодернізму і деконструктивізму

Іл. 3. «Будинок-бінокль». Лос-Анжелес, США. (Арх. Ф. Гері). 1991. [13]

в архітектурі; лауреата Прітцкерівської премії з архітектури (1989). Увесь комплекс складається з трьох частин, виконаних у різній стилістиці. Найбільшу увагу привертає велетенська скульптура у вигляді бінокля, розроблена скульпторами К. Олденбургом (швед. Claes Oldenburg) та Косье ван Брюгген (швед. Coosje van Bruggen). Бінокль слугує обрамленням входу та заїзду до будівлі. Збудований для рекламного агентства «Chiat/Day», «Будинок-бінокль» став емблемою компанії, її миттєво впізнаваним образом. З 2011 року споруда належить кампусові корпорації Google. Атрактивні властивості будинку використовуються в комерційних інтересах його власників. Проекти Ф. Гері справили великий вплив на сучасну архітектуру, спрямувавши її у бік експресіонізму і скульптурності.

Загалом творчість Ф. Гері побудована на обов'язковому досягненні ефекту незвичайності не залежно від функції споруди: починаючи від житла («Танцюючий дім» у Празі) і завершуючи громадськими будівлями (Центр здоров'я мозку Лу Рево в Лас-Вегасі) – можна стверджувати, що філософія його будівель завжди епатажна й атракційна. Такі ж принципи застосовує ще один видатний архітектор сучасності Р. Колхас, коли стверджує, що проектує не будівлі, а експерименти. Проте зауважимо, що архітектурні споруди Р. Колхаса, З. Хадід, не кажучи вже про Ж. Нувеля, Н. Фостера, Р. Піано та Р. Роджерса, не передбачають розважання глядача, хоч і є неординарними.

Дуже цікавим для нашого дослідження є Кришталевий собор (Crystal Cathedral) в Гарден-Гроув (Garden Grove, Каліфорнія, США, іл. 4), споруджений за проектом видатного американського архітектора Ф. Джонсона (Philip Johnson) – яскравого представника постмодернізму, який на

Іл. 4. Кришталевий собор у Гарден-Гроув, Каліфорнія, США. (Арх. Ф. Джонсон). 1980–1990. [14]

Іл. 5. Курортний комплекс «Венеційський Лас-Вегас». Лас-Вегас, США. (Арх. фірма KlingStubbins). 1999. [15]

початку творчого шляху був прихильником інтернаціонального стилю. У 1960-х роках, з падінням популярності модернізму, Ф. Джонсон почав створювати проекти з алюзіями на історичні стилі. Так з'явилася грандіозна споруда Кришталевого собору в Гарден-Гроув, яка відсилає нас до готики. Мало кому відоме місто Гарден-Гроув може похвалитися найбільшою скляною спорудою у світі. Храм на 2700 відвідувачів було спроектовано для протестантської церкви містечка Гарден-Гроув поблизу Лос-Анжелеса (з 2013 р. собор належить римо-католицькій церкві).

Револьюційний для 1980 р. храм виконано повністю із скляних панелей, встановлених на каркас із легких металоконструкцій. Споруда засвідчує, що були і є архітектори, які приборкали технічний прогрес, вклавши його в основу оригінальних будинків, а Гарден-Гроув став надзвичайно привабливим містом для вірян і туристів.

Неприкритим виявом кітчу в постмодерністській архітектурі є споруди курортного комплексу «Венеційський Лас-Вегас» (Лас-Вегас, США) (іл. 5).

У його складі декілька готелів, казино, торговельні центри, чотири театри. Дизайн комплексу базується на ремінісценціях пам'яток італійської архітектури. На території створено архітектурні копії визначних венеційських місць, зокрема, палаццо Дукале (Palazzo Ducale), площі Сан-Марко (італ. Piazza San Marco), мосту Ріальто (італ. Ponte di Rialto) тощо. Тут також розміщений критий торговельний центр Grand Canal Shoppes, що є алюзією на Гранд-канал (італ. Canal Grande) у Венеції.

Однак, аналізуючи місцезнаходження комплексу, можемо зробити висновок, що він

є абсолютно доречним у структурі міста і не конфліктує з середовищем. Лас-Вегас – це суцільний осередок атрактивної архітектури, спрямованої на приваблення туристського потоку до індустрії розваг. Тому й готельний комплекс «Венеційський Лас-Вегас» є органічним продовженням загальної концепції розвитку міста.

Взірцем справжньої атрактивної архітектури є будинок, який привертає увагу всіх без винятку перехожих. Йдеться про «Кривий будинок» (Krzywy Domek) (іл. 6), збудований у 2004 р. в польському місті Сопоті на вулиці Героїв Монте-Кассіно (пол. Bohaterów Monte Cassino) за проектом архітекторів М. Шотинської (Małgorzata Kruszek-Szotyńska) і Л. Залеського (Leszek Zaleski). Перед ними було завдання створити максимально оригінальну будівлю торгового центру «Резидент» для залучення покупців. Архітекторів на цей проект надихнули малюнки художників Я. Шанцера (Jan Marcin Szancer) і П. Далберга (Per Dahlberg). У кінцевому підсумку «Кривий будинок» отримав світову славу і популярність, ставши одним з найдивніших туристичних і культурних об'єктів не лише Польщі, але й усієї Європи.

В Україні постмодернізм з'явився доволі пізно і поширився вже після переходу країни до ринкової економіки. Надзвичайно важливе завдання для архітектора – догодити смакам замовників і споживачів, привернути їхню увагу. Особливістю українського постмодернізму є надмірне використання історичних елементів і створення нових будинків «під старовину». Це не можна назвати копіюванням історичних стилів, скоріше це інтерпретація давньої архітектури у сучасних умовах.

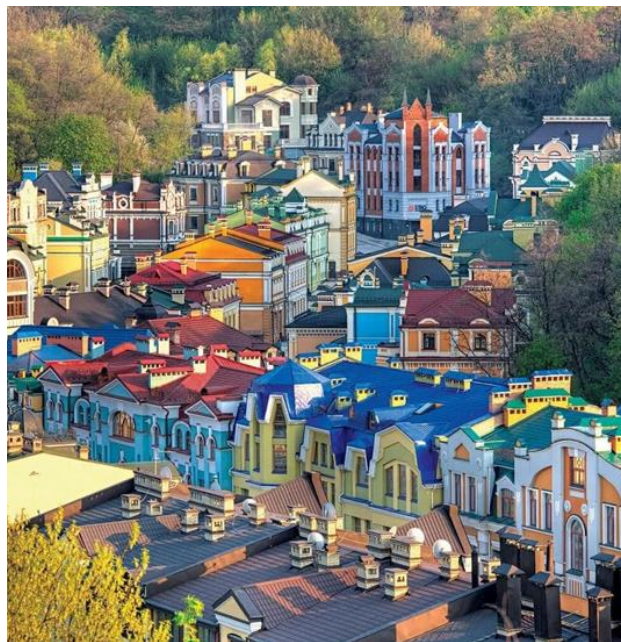

Іл. 6. «Кривий будинок» в Сопоті. Польща. (Арх. М. Шотинська і Л. Залеський). 2004. [16]

Яскравий приклад – район Воздвиженка на Подолі у Києві (іл. 7). У 2003 році розпочалось будівництво елітного житлового району у старовинному київському урочищі Кожум'яки. Мета авторів проєкту втілити в кожному будинку прояви історичних архітектурних стилів Києва. Унаслідок отримали місцевість, забудовану розфарбованими спорудами з нагромадженням псевдоісторичних стилістичних ознак. Будівельні роботи проведено з неякісних матеріалів, інженерні комунікації не підведені належним чином і вже сьогодні спостерігаємо численні руйнування фасадів. Незважаючи на це, житловий мікрорайон Воздвиженка є надзвичайно атрактивним місцем для відвідувачів міста та заможних покупців нерухомості і часто фігурує в рекламному просторі як місто-казка із мрій. Забудова урочища Кожум'яки триває досі.

Створення такого об'єкта можна допустити у рамках заміського житлового комплексу або центру розваг на зразок Діснейленду або Лас-Вегасу. В історичному середовищі Києва це недопустимо, зважаючи на знайдені в урочищі недоторканні археологічні пласти. До речі, у 1960–1980-х роках минулого століття було розроблено проєктні пропозиції щодо створення історико-археологічного комплексу «Древній Київ» (арх. А. Мілецький, іст. П. Толочко), урочище Кожум'яки мало увійти до нього [18].

Позитивним прикладом використання принципів постмодернізму в Україні можна вважати сучасну забудову міста Дніпра за проєктами архітектора О. Дольника (1954–2013) та його архітектурного бюро (ТОВ Dolnik & CO). Завдяки творчості цього колективу місто стало флагманом сучасної української архітектури. Сам архітектор критично оцінював власні постмодерністичні проєкти кінця XX – початку XXI

Іл. 7. ЖК «Воздвиженка» у Києві. (Арх. В. Шкροгаль, С. Штуков, О. Подольський, І. Висоцька, Я. Дегтяр, А. Колесников). 2003 – *по теперішній час*. [17]

століття. Згадуючи свої ранні роботи, він визнав: «Використовували архетипи, тобто форми, що асоціювалися у людей із відомими символами. Це різноманітні арки, широкі склепіння і колони. Ми досить велику кількість об'єктів зробили у такому дусі, перш ніж зрозуміли, що займаємося нісенітницею. Працювати треба чесно, називати речі своїми іменами, а не загравати з низьким рівнем розвитку більшої частини населення. Це путь до деградації» [19].

Одним з найкращих прикладів творчості колективу є житловий комплекс «Амстердам» (іл. 8.), збудований у 2005 році. Він знаходиться у найпрестижнішому районі міста – на його Набережній. Споруда своїм голландським цегляним стилем нагадує архітектуру столиці Нідерландів. Г-подібний 6–7-поверховий будинок має внутрішній двір-патію, у цоколі – паркінг і спа-центр.

У місті Дніпрі розташована найдовша у Європі Набережна – 23 км. Річка і її береги – безцінний ресурс для міста та його мешканців. Тут є всі можливості трансформувати прибережні зони, відкриваючи безперешкодний доступ до води і розставляючи вздовж ревіталізованих територій «магніти» атрактивності – об'єкти, що приваблюють людей і активізують міське життя.

Споруди, спроектовані О. Дольником у Дніпрі, набули ознак атрактивності завдяки цікавому задуму, якісному виконанню та органічному поєднанню з природним ландшафтом.

Іл. 8. ЖК «Амстердам» у Дніпрі. (Арх. О. Дольник, В. Сидоренко, Л. Царицина). 2005. [20]

Інші ознаки атрактивності отримала архітектура Майдану Незалежності у Києві, завдяки поєднанню всіх можливих стилістичних напрямків: від класицизму та козацького бароко до хайтеку.

У 2001 році була виконана повна реконструкція головної площі України, в результаті якої під її поверхнею з'явився багаторівневий підземний торговельний центр. Скляні об'єми ліхтарів над внутрішніми двосвітними просторами стали новим акцентом й обличчям площі. З боку готелю «Україна» простір Майдану замкнено дугоподібною гладкою скляною поверхнею, яка перекрила зв'язок площі з узвишсям, де розташовано готель. Окрім цього, було встановлено скульптурні композиції: Монумент Незалежності, Лядські ворота, пам'ятники Козаку Мамаю та засновникам Києва [21]. Численні об'єкти площі створюють візуальний хаос.

Майдан Незалежності було реконструйовано задля комерційного використання його простору. Через це всі його елементи спрямовані на атрактивність, здатну задовольнити невибагливий смак пересічного споживача. Однак таке вирішення площі не є доречним в історичному центрі столиці, в цілісному ансамблі забудови Хрещатика і, власне, Майдану Незалежності. Як культурна спадщина міста, споруди Хрещатика самі собою вже виступають в ролі атрактивних об'єктів і забезпечують постійний інтерес відвідувачів до цього місця.

Отже, розглянувши відомі архітектурні споруди, можемо виявити деякі архітектурні прийоми постмодернізму, які сприяють атрактивності.

1. Цитування форм й елементів класичної архітектури та історичних стилів, їхня вільна інтерпретація.

2. Скульптурне формотворення. Імітація або формальна інтерпретація предметів побуту, живих істот тощо.

3. Імітація існуючих видатних архітектурних споруд.

4. Інтерпретація архетипів у сучасному контексті.

5. Деформація упізнаваних архетипів.

6. Імітація або інтерпретація історичних стилів.

7. Поєднання історизму з хайтеком.

Висновки. Результат виконаного нами аналізу засвідчує, що ознаки атрактивності спостерігаються не тільки в рекреаційній і розважальній архітектурі. Пліуралізм і принципи постмодернізму створюють умови для набуття атрактивності різними архітектурними об'єктами. Основною метою архітектора-постмодерніста є створення діалогу між спорудою та споживачем, і в цьому процесі відбувається запозичення прийомів, які впливають саме на емоції. У такий спосіб розширюються межі атрактивності в архітектурі. Однак це не завжди позитивно позначається на естетиці споруд і не завжди вписується у міське середовище.

Шляхами вирішення порушеної нами проблеми можуть бути усвідомлення архітекторами грані між постмодерністським «циткуванням» зразків минулого і кітчем, а також врахування містобудівного та історико-культурного контекстів під час обрання архітектурного рішення. Вплив сучасних атрактивних споруд на історико-культурний образ міста має бути мінімальним. Необхідно звернути увагу архітекторів на формування архітектури сталого розвитку, який передбачає не діалог, а повне і гармонійне поєднання архітектури і споживача.

Перспективи використання результатів дослідження. Перспективою використання результатів дослідження є зацікавленість архітекторів та інших фахівців і науковців даною тематикою.

Список використаних джерел

1. Постмодерна архітектура. *Вікіпедія*. URL: https://uk.wikipedia.org/wiki/%D0%9F%D0%BE%D1%81%D1%82%D0%BC%D0%BE%D0%B4%D0%B5%D1%80%D0%BD%D0%B0_%D0%B0%D1%80%D1%85%D1%96%D1%82%D0%B5%D0%BA%D1%82%D1%83%D1%80%D0%B0 Дата публікації: 10.02.2024. (дата звернення: 25.01.2023).

2. Jencks C. A. *The Iconic Building: The Power of Enigma*. London : Frances Lincoln, 2005.

3. Jencks C. A. *The New Paradigm in Architecture. The Language of Post-Modernism*. New Haven and London : Yale University Press, 2002.

4. Venturi R. *Complexity and Contradiction in Architecture*. New York, 1966.
5. Frampton K. *Modern Architecture: A Critical History*. London : Thames & Hudson, 1992.
6. Рославец Е. Н. Разрушение образа. О некоторых тенденциях современного зарубежного искусства. Київ : Мистецтво, 1984.
7. Олійник О. П. Формоутворення міських громадських просторів в архітектурі постмодернізму. *Сучасні проблеми архітектури та містобудування*. 2021. Вип. 59. С. 89–97. DOI: <https://doi.org/10.32347/2077-3455.2021.59.89-97>. Черкес Б. С., Лінда С. М. Архітектура сучасності. Остання третина XX – початок XXI століть : навч. посіб. 2-ге вид. Львів : Вид-во Львівської політехніки, 2014.
8. Черкес Б. С., Лінда С. М. Архітектура сучасності. Остання третина XX – початок XXI століть : навч. посіб. 2-ге вид. Львів : Вид-во Львівської політехніки, 2014.
9. Гнілоскуренко М. В. Принципи формування інтерактивної рекреації в історичному середовищі міста : дис. ... докт. філ. в арх. / Національна академія образотворчого мистецтва і архітектури. Київ, 2022. 499 арк. URL: https://drive.google.com/file/d/1E4_tXizriSR4DC09хоуz7S463Gb_Ksa/view
10. Криворучко О. Ю. Суть і місце деконструктивізму в архітектурі XX століття : дис. ... канд. арх. : 18.00.01 / Національний університет "Львівська політехніка". Львів, 2008. URL: <https://ena.lpnu.ua/items/a418e7f7-6965-4219-bf40-35087959657f>
11. Ariza H. Piazza d'Italia. Postmodern Party in New Orleans. *Architectural Visits*. URL: <https://architecturalvisits.com/en/piazza-ditalia-charles-moore/> Дата публікації: 15.10.2020. (дата звернення: 13.02.2023).
12. Howarth D. Postmodern architecture: Walt Disney World Dolphin and Swan Hotels by Michael Graves. *Dezeen*. URL: <https://www.dezeen.com/2017/04/28/michael-graves-walt-disney-world-dolphin-swan-hotels-architecture-orlando-florida-postmodernism/> Дата публікації: 28.04.2017. (дата звернення: 06.02.2023).
13. Venice Chamber. Google Binocular Building. *VENICE*. URL: <https://venicechamber.net/2019/09/02/google-binocular-building/> Дата публікації: 02.09.2019. (дата звернення: 13.02.2023).
14. Wattewyl. File : Crystal Cathedral in Garden Grove with its spire. *Wikipedia*. URL: https://commons.wikimedia.org/wiki/File:Crystal_Cathedral_with_Spire.jpg Дата публікації: 12.04.2009. (дата звернення: 10.02.2023).
15. The Venetian Las Vegas. *Wikipedia*. URL: https://en.wikipedia.org/wiki/The_Venetian_Las_Vegas Дата публікації: 13.03.2024. (дата звернення: 26.02.2023).
16. Velokharkov Andrew. Кривой домик в Сопоте, Польша. *Харьков турист*. URL: <https://xt.ht/xtarticle/0--rivoi-dom-v--opote--olsha> Дата публікації: 14.05.2016. (дата звернення: 11.02.2023).
17. Воздвиженка: чим відомий мікрорайон Києва. *Нерухомі*. URL: <https://nerukhomi.ua/ukr/news/gorod-vozdvizhenka-chim-vidomij-mikrorajon-kieva.htm>. Дата публікації: 17.09.2021. (дата звернення: 30.01.2023).
18. Милецкий А. М., Толочко П. П. Парк-музей «Древний Киев». Київ : Наукова думка, 1987.
19. Ісаченко І. Башни Днепра. МАУАК на самой довгій набережній Європи. *Pragmatika Media*. URL: <https://pragmatika.media/bashni-dnepra-mauak-na-samoj-dlinnoj-naberezhnoj-evropy/> Дата публікації: 25.05.2021. (дата звернення: 16.02.2023).
20. Дольник А. Новые здания не должны давить, убивать или пародировать классическую архитектуру. *U.V.W Architecture & Design*. URL: https://uvw-architecture.blogspot.com/2013/11/blog-post_12.html Дата публікації: 12.11.2013. (дата звернення: 13.02.2023).
21. Вортман Д. Я. Майдан Незалежності. *Енциклопедія історії України: Додатковий том*. Кн. 1: А–Я. Київ : Наукова думка, 2021. С. 351–352.

References

1. Postmoderna arhitektura [Postmodern architecture]. (Ed.) (2024, February 10). In *Wikipediia* [Wikipedia]. https://uk.wikipedia.org/wiki/%D0%9F%D0%BE%D1%81%D1%82%D0%BC%D0%BE%D0%B4%D0%B5%D1%80%D0%BD%D0%B0_%D0%B0%D1%80%D1%85%D1%96%D1%82%D0%B5%D0%BA%D1%82%D1%83%D1%80%D0%B0 [in Ukrainian].
2. Jencks, C. A. (2005). *The Iconic Building: The Power of Enigma*. Frances Lincoln [in English].
3. Jencks, C. A. (2002). *The New Paradigm in Architecture. The Language of Post-Modernism*. Yale University Press [in English].
4. Venturi, R. (1966). *Complexity and Contradiction in Architecture* [in English].
5. Frampton, K. (1992). *Modern Architecture: A Critical History*. Thames & Hudson [in English].
6. Roslavet, E. N. (1984). *Razrushenie obraza. O nekotorykh tendencyakh sovremennogo zarubezhnogo iskusstva* [Destruction of the image. About some trends in foreign modern art]. Mystetstvo.
7. Oliinyk, O. P. (2021). Formoutvorennia miskyykh hromadskyykh prostoriv v arkhitekturi postmodernizmu [Shaping of urban public spaces in postmodern architecture]. *Suchasni problemy arkhitektury ta mistobuduvannia* [Contemporary problems in architecture and urban planning], (59) 89–97. DOI: <https://doi.org/10.32347/2077-3455.2021.59.89-97> [in Ukrainian].
8. Cherkes, B. S., & Linda, S. M. (2014). *Arkhitektura suchasnosti. Ostannia tretyna XX – pochatok XXI stolit* [Modern architecture. The last third of the 20th – the beginning of the 21st centuries] [Navch. posibnyk] (2 vyd.). Vydavnytstvo Lvivskoi politekhniki [in Ukrainian].
9. Hniloskurenko, M. V. (2022). *Pryntsyipy formuvannia interaktyvnoi rekreatsii v istorychnomu seredovishchi mista* [Principles of the formation of interactive recreation in the historical city environment] [Dysertatsiia doktora

filosofii v arkhitekturi, Natsionalna akademiia obrazotvorchoho mystetstva i arkhitektury]. https://drive.google.com/file/d/1E4_tXi3riiSR4DC09xoyz7S463Gb_Ksa/view [in Ukrainian].

10. Kryvoruchko, O. Yu. (2008). *Sut i mistse dekonstruktyvizmu v arkhitekturi XX stolittia* [Essence and Place of Deconstruction in Architecture of XX Century] [Dysertatsiia kandydata arkhitektury, Natsionalnyi universytet "Lvivska politekhnikha"]. <https://ena.lpnu.ua/items/a418e7f7-6965-4219-bf40-35087959657f> [in Ukrainian].

11. Ariza, H. (2020, October 15). Piazza d'Italia. Postmodern Party in New Orleans. *Architectural Visits*. <https://architecturalvisits.com/en/piazza-ditalia-charles-moore/> [in English].

12. Howarth, D. (2017, April 28). Postmodern architecture: Walt Disney World Dolphin and Swan Hotels by Michael Graves. *Dezeen*. <https://www.dezeen.com/2017/04/28/michael-graves-walt-disney-world-dolphin-swan-hotels-architecture-orlando-florida-postmodernism/> [in English].

13. Venice Chamber. (2019, September 2). Google Binocular Building. *VENICE*. <https://venicechamber.net/2019/09/02/google-binocular-building/> [in English].

14. Wattewyl. (2009, April 12). Crystal Cathedral in Garden Grove with its spire [File] In *Wikipedia*. https://commons.wikimedia.org/wiki/File:Crystal_Cathedral_with_Spire.jpg [in English].

15. The Venetian Las Vegas (Ed.) (2024, March 13). In *Wikipedia*. https://en.wikipedia.org/wiki/The_Venetian_Las_Vegas [in English].

16. Velokharkov Andrew. (2016, May 14). Krivoy domik v Sopote, Pol'sha [Crooked House in Sopot, Poland]. *Khar'kov turist*. <https://xt.ht/xtarticle/0--rivoi-dom-v--opote--olsha>

17. Nerukhomi. (2021, September 17). *Vozdvyzhenka: chym vidomyi mikrorajon Kyieva* [Vozdvyzhenka: what is the neighborhood of Kyiv known for]. <https://nerukhomi.ua/news/gorod/vozdvyzhenka-chem-izvesten-mikrorajon-kyeva.htm> [in Ukrainian].

18. Mileckiy, A. M., & Tolochko, P. P. (1987). *Park-muzey «Drevniy Kiev»* [Park-museum "Ancient Kyiv"]. Naukova dumka

19. Isachenko, I. (2021, May 25). Bashni Dnepra. MAYAK na samoy dlinnoy naberezhnoy Evropy [The towers of Dnipro. MAYAK on the longest riverfront in Europe]. *Pragmatika Media*. <https://pragmatika.media/bashni-dnepramayak-na-samoj-dlinnoj-naberezhnoj-evropy/>

20. Dol'nik, A. (2013, November 12). Dol'nik: Novye zdaniya ne dolzhny davit', ubivat' ili parodirovat' klassicheskuyu arkhitekturu [Dolnyk: New buildings should not crush, kill or parody classical architecture]. *U.V.W Architecture & Design*. https://uvw-architecture.blogspot.com/2013/11/blog-post_12.html

21. Vortman, D. Ya. (2021). Maidan Nezalezhnosti. In *Entsyklopediia istorii Ukrainy* (Kn. 1: A–Ia, s. 351–352). Naukova dumka [in Ukrainian].

Подано до редакції 22.02.2024